

آواز در باران

نویسنده: پیترو وولن

مترجم: علیرضا بهپور

آواز در باران

سرشناسه: وولن، پتر Wollen, Peter

عنوان و نام پدیدآور: آواز در باران / نویسنده پتر وولن؛

مترجم علیرضا بهپور حاجیانی.

مشخصات نشر: تهران: نسل روشن، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۳۲ص: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۴۷-۸۴۰-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Singin' in the rain, c2012.

موضوع: آواز در باران (فیلم: ۱۹۵۲م)

Singin' in the rain (Motion picture).

شناسه افزوده: بهپور حاجیانی، علیرضا، ۱۳۶۸-، مترجم

رده بندی کنگره: PN1۹۹۷

رده بندی دیویی: ۷۹۱/۴۳۷۲

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۶۸۹۲۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نویسنده: پتر وولن

مترجم: علیرضا بهپور

ناشر: نسل روشن

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۴۷-۸۴۰-۷ | شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۵,۰۰۰ تومان | نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰

صفحه آرایشی و طرح جلد: علیرضا زمانی

نشانی: تهران-خیابان انقلاب-خیابان دانشگاه-خیابان شهید نظری-

پلاک ۶۱ طبقه چهارم واحد ۴۴B تلفن تماس: ۶۶۹۵۳۱۲۶-۰۲۱

| www.nasleroshan.com |

| info@nasleroshan.com |

فهرست -----

۹ ----- مقدمه مترجم

۱۷ ----- مقدمه جف اندرو

۲۹ ----- آواز در باران

۱۱۲ ----- توضیحات مترجم

۱۲۳ ----- یادداشت‌ها

۱۲۵ ----- شناسنامه فیلم

۱۲۷ ----- کتاب‌شناسی

■ مقدمه مترجم

کتاب *آواز در باران* به قلم پیتروولن، از مجموعه تک‌نگاری‌های نوشته شده برای مؤسسه فیلم بریتانیا (BFI) است. در سال ۱۹۹۲ و به پشتیبانی آرشیو ملی فیلم و تلویزیون بریتانیا، فهرستی از ۳۶۰ فیلم مهم تاریخ سینما، گردآوری و قرار بر این شد که بهترین نسخه موجود از هر کدام، شناسایی و در طول یک سال نمایش داده شود. به همین مناسبت، این مؤسسه از منتقدان، نویسندگان و نظریه‌پردازان برجسته دعوت کرد تا هر کدام به انتخاب خود کتابی درباره یکی از فیلم‌های محبوب‌شان از داخل فهرست گردآوری شده، بنویسند. نتیجه، مجموعه تک‌نگاری‌هایی شد با عنوان «فیلم‌های کلاسیک» و پس از مدتی در سال ۱۹۹۶، مجموعه‌ای مشابه با عنوان «فیلم‌های کلاسیک مدرن» به منظور پرداختن به آثار جدیدتر، هم‌راستا با مجموعه اصلی منتشر و در نهایت هر دو مجموعه در سال ۲۰۰۷ تلفیق شدند و این مسیر همچنان ادامه دارد. چاپ پنجم (ویراست دوم) کتاب «آواز در باران»، نسخه‌ای ویژه است که به مناسبت بیست‌سالگی این مجموعه و به عنوان یکی از دوازده کتاب برتر آن در سال

۲۰۱۲، باز نشر شد. این نسخه، شامل مقدمه‌ای جامع به قلم جف اندرو می‌شود که هم شرحی از فعالیت‌های وولن را به عنوان نظریه پرداز، نویسنده و سینماگر ارائه می‌دهد و هم دلایل ویژه بودن رویکرد اتخاذ شده توسط او برای پرداختن به فیلم *آواز درباران* در آن نقل شده است. از این جهت، تکرار گفته‌ها درباره اهمیت این کتاب بی حاصل به نظر می‌رسد.

پیش از این، سه کتاب دیگر از پیتر وولن به فارسی ترجمه شده است. از این جمله، باید به «نشانه‌ها و معنا» اشاره کرد؛ اثری دوران ساز که بلافاصله پس از انتشار در سال ۱۹۶۹، انقلابی در ادبیات سینمایی به پا کرد و بعد از گذشت بیش از نیم قرن، همچنان به عنوان یکی از منابع دانشگاهی مورد استناد قرار می‌گیرد. در این کتاب، وولن پیوندی بدیع میان ساختارگرایی و نشانه‌شناسی در قلمرو زیبایی‌شناسی فیلم ایجاد می‌کند و تئوری مؤلف را که بیش از یک دهه از عمرش می‌گذشت، بار دیگر در چارچوبی نوین، ساختارگرایی مؤلف‌گرا، احیا می‌کند. وولن به آن دسته از نظریه پردازانی تعلق دارد که فیلم را به عنوان یک متن مستقل خوانش می‌کند و اگرچه تأثیرات بی‌شمار متنی سایر هنرها را نادیده نمی‌گیرد، اما همواره در نوشته‌هایش تلاش کرده زبان و رمزگان سینمایی را برجسته و ارجح بشمارد. دیگر کتاب ترجمه شده از او، فیلم‌نامه «مسافر/ حرفه: خبرنگار» است که البته فیلم‌نامه‌ای گروهی به حساب می‌آید و در مجموع پنج نویسنده بر روی آن کار کرده‌اند و نقش تفکیکی هریک از نویسندگان در نسخه نهایی مشخص نیست. همچنین، باید به کتاب «عشق ضروری: پنج مقاله درباره سینما، نقاشی و موزیک ویدئو و یک طرح فیلم‌نامه» اشاره شود که شامل جستارهایی درباره رنه ماگريت و فریدا کالو نقاش و همچنین دو مقاله سینمایی و یک مقاله تحلیلی درباره صنعت موزیک ویدئو می‌شود. علاوه بر

موارد یاد شده، طرح فیلمنامه‌ای که وولن در سال ۱۹۹۵ به سفارش بندانگ پروداکشنز برای کانال چهار تلویزیون بریتانیا تحت عنوان «عشق ضروری» نوشت اما هیچ‌گاه به مرحله ساخت نرسید، نیز در این کتاب موجود است. قرار بر این بود که در هر قسمت از این مجموعه به یک مثلث عشقی با محوریت کاراکترزن پرداخته شود و طرح فیلمنامه ترجمه شده به رابطه میان سیمون دو بووار با ژان پل سارتر و نلسون آلگرن مربوط است.

همان‌طور که جف اندرو در مقدمه‌اش بر کتاب «آواز در باران» اشاره کرده، انتخاب فیلمی ژانر محور متعلق به جریان اصلی هالیوود که مخاطبی گسترده دارد، ممکن است در نگاه اول با کارنامه کاری وولن، فیلم‌های تجربی و نامتعارفی که ساخته، نقدها و نظریه‌هایش تناقض داشته باشد. اما وولن در این کتاب سعی کرده با گذر از کلیشه‌ها و گزاره‌های ثابت شکل گرفته پیرامون این شاهکار کلاسیک، لایه‌های معنایی متعددی را از دل متن بیرون کشیده و زمینه و زمانه شکل‌گیری اثر را واکاوی کند. فیلم *آواز در باران*، هرگز در سال‌های دور به اندازه سایر آثار کلاسیک ژانر موزیکال، از جمله *آوای موسیقی*، *مری پاپینز* یا *داستان وست ساید*، مورد توجه مخاطبان ایرانی قرار نگرفت. البته چرایی این نکته، نیازمند تحقیقی مجزا است، اما از بدیهی‌ترین دلایل آن، شاید این باشد که فیلم اساساً دوبله نشده و به غیر از نمایش محدود و البته با تأخیر در فیلم‌خانه و جشنواره جهانی فیلم تهران پخش گسترده‌ای نداشته است. عواملی چون جنبه‌های خودبازتابانه فیلم و ساختار متافیلمی‌اش که طعنه به مدرنیسم هنری می‌زند، نیاز به شناخت و درک ارجاع‌های فیلم به تاریخ سینما و بهره‌گیری از فرم‌های بومی آمریکایی صنعت نمایش که برای مخاطب ایرانی ناآشناست و تمرکز بر بدن و حرکات آکروباتیک حین اجرای قطعه‌های موزیکال

به جای توجه به شکوه بصری صحنه را هم نباید بی تأثیر دانست. اما به هر جهت در سال‌های اخیر، ابتدا به واسطه در دسترس قرار گرفتن دی‌وی فیلم‌ها و امکان تهیه راحت‌تر آثار سینمایی از طریق اینترنت و سپس در دسترس قرار گرفتن منابع مطالعاتی گسترده‌تر پیرامون ژانر موزیکال، ورق تا حدودی برگشته است و بسیاری از آثاری که تا سال‌های سال برای سینمادوستان ایرانی صرفاً نام‌هایی پرتکرار در کتاب‌های سینمایی بودند و زمانی امکان تماشای آن‌ها فراهم نبود، حال به بخشی از خوراک روزانه‌شان تبدیل شده است. نخستین برخورد مترجم با این فیلم، مربوط می‌شود به سال‌های میانی دهه ۸۰؛ زمانی که فرمت دی‌وی‌دی به مرور جایگزین وی‌اچ‌اس و وی‌سی‌دی شده و از طرفی به واسطه دسترسی به اینترنت، امکان جستجو، یافتن و البته خواندن درباره فیلم‌های کلاسیک نیز فراهم شده بود. از همان تماشای نخستین، *آواز در باران* در فهرست فیلم‌های محبوب عموم قرار گرفت و نسخه فیزیکی کتاب «آواز در باران» را در دورانی که هنوز امکان دانلود نسخه بی‌دی‌اف فراهم نبود، تهیه کردم. سال‌ها بعد در میانه دهه ۹۰، هنگامی که مشغول کار بر روی پایان‌نامه تحصیلی‌ام در مقطع کارشناسی ارشد رشته سینما در دانشگاه تهران بودم، بار دیگر به کتاب *وولن* مراجعه کردم. عنوان پایان‌نامه، «زیبایی‌شناسی بازتابندگی در سینما؛ فرم‌ها و کارکردها» بود که زیر نظر دکتر احمد الستی به نگارش درآمد و در آینده‌ای نزدیک در قالب کتاب منتشر خواهد شد. در بخشی از این پایان‌نامه، به مقوله «سینمای ناطق استودیویی و توهم خودبازتابی» پرداخته‌ام که مستقیماً به فیلم *آواز در باران* مربوط می‌شود:

دیگر فیلم قابل توجه در بررسی مسئله خودبازتابی سینمایی در این دوران، *آواز در باران* (کلی و دانن، ۱۹۵۲) است. به طور کلی، موزیکال‌های کلاسیک

هالیوودی به لحاظ بازتابندگی وضعیتی پارادوکسیکال را به میان می‌کشند. این فیلم‌ها از طرفی به شدیدترین وجه ممکن رؤیایپردازی سینمایی را به مخاطب هدیه می‌دهند و از طرف دیگر، هم‌زمان میل وافر به خودبازتابی به مثابه آشکارسازی ساز و کار خود دارند. تعداد موزیکال‌های خودبازتابی که در دهه‌های ۴۰ و ۵۰ در هالیوود ساخته شده، بسیار زیاد است. تحلیل شرایط خودبازتابانه فیلم‌های موزیکال کلاسیک هالیوود، تا به امروز دستمایه مقاله‌ها و نوشته‌های بسیاری بوده است. رابرت استم، در زیرفصلی از کتاب «بازتابندگی در سینما و ادبیات: از دن‌کیشوت تا ژان لوک گدار» می‌نویسد: «با ظهور صدا در سینما و اوج‌گیری درام‌های رئالیستی و افزایش میل فیلم‌سازان به ساخت فیلم‌های اجتماعی و واقع‌گرا، دودسته، یا ژانر، از فیلم‌ها در نقطه مقابل این جریان قرار گرفتند: فیلم‌های انیمیشن و فیلم‌های موزیکال». البته موزیکال‌های کلاسیک، به اعتقاد برخی از خودبازتابی محافظه‌کارانه (Conservative Reflexivity) بهره می‌برند. به اعتقاد این دسته از منتقدان، موزیکال‌ها از همان ابتدا با بهره‌برداری از تمهیدات بیگانه‌سازی منتسب به برشت و آوانگارد‌های چپ‌گرا، مانند نگاه مستقیم و خطاب قرار دادن دوربین / مخاطب، برجسته‌سازی فرایند تولید، بهره‌گیری از موسیقی دایجتیک و غیردایجتیک، به منظور برجسته‌نمایی و ایجاد بینامتنیت‌های کلامی با دیگر فیلم‌ها سعی در حذف این توهم داشته‌اند، ولی هیچ‌گاه در عمل موفق به شالوده‌شکنی ساختمان خود به مانند آنچه مثلاً گدار در قطعه‌های موزیکال موج نویی خود انجام می‌دهد، نشده‌اند. *آواز در باران*، در این بین از آن جهت مورد توجه بیشتری قرار می‌گیرد که همچون *سانست بولوار* (بیلی وایلدر، ۱۹۵۰) یک سویه انتقادی قوی نسبت به سیستم دارد و هم‌زمان محدودیت‌ها و امکانات بازتابندگی در موزیکال‌ها را مطرح می‌کند. در وهله اول، داستان فیلم در بستر دوران تاریخی خاصی از سینما می‌گذرد: سال ۱۹۲۷ و زمانی که سینمای ناطق خود را مطرح کرد. گذار از دوران صامت به ناطق، باعث شد